

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

GRUNDERNA FÖR PÅBYGGNADSUNDERVISNINGENS LÄROPLAN 2014

Föreskrifter och anvisningar 2014:95

© Utbildningsstyrelsen och författarna

Föreskrifter och anvisningar 2014:95

ISBN 978-952-13-6006-0 (pdf)

ISSN-L 1798-8977

ISSN 1798-8985 (online)

Ombrytning: Erja Hirvonen/Grano Oy

www.utbildningsstyrelsen.fi

Anordnarna av påbyggnadsundervisning

Befogenheten att meddela föreskriften följer av lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 14 § (ändrad 477/2003), 16 a och 17a § (642/2010), 22 och 29 § (1267/2013), förordningen om grundläggande utbildning (852/1998) 8, 10 och 11 §, lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) 13 och 24 § samt statsrådets förordning (422/2012) 13 § (378/2014)

Upphäver föreskrifterna nr

3/011/2004 och 17/011/2014

GRUNDERNA FÖR PÅBYGGNADSUNDERVISNINGENS LÄROPLAN 2014

Utbildningsstyrelsen har idag fastställt Grunderna för påbyggnadsundervisningens läroplan i enlighet med bilagan. De föreskrifter som genom beslutet upphävs ska iaktas ända tills nya läroplaner i enlighet med denna föreskrift tas i bruk. Utbildningsanordnaren ska göra upp och godkänna en läroplan i enlighet med vad som föreskrivs i dessa grunder.

Läroplanen tas i bruk 1.8.2016. I planeringen av studier, uppgörandet av studieplaner samt bedömningen av lärande och utfärdandet av betygsvitsord för påbyggnadsundervisningens studerande ska man beakta att övergången till undervisning enligt den nya timfördelningen (statsrådets förordning 422/2012, ändrad 378/2014) och läroplanen inom den grundläggande utbildningen sker stegvis så, att läroplanen i fråga om årskurs 7 tas i bruk 1.8.2017, i fråga om årskurs 8 1.8.2018 och i fråga om årskurs 9 1.8.2019.

I påbyggnadsundervisningen iaktas en lokal läroplan för påbyggnadsundervisningen som uppgjorts i enlighet med de föreskrifter som genom denna föreskrift upphävs ända tills att en läroplan i enlighet med denna föreskrift tas i bruk. Utbildningsanordnarna kan inte lämna denna föreskrift obeaktad eller avvika från den.

Generaldirektör

Aulis Pitkälä

Direktör

Jorma Kauppinen

BILAGA

Grunderna påbyggnadsundervisningens läroplanen

INNEHÅLL

1. Utgångspunkter för påbyggnadsundervisningen	6
1.1 Påbyggnadsundervisningens uppdrag	6
1.2 Värdegrunden	7
1.3 Synen på lärande	7
2. Mål och centralt innehåll i påbyggnadsundervisningen.....	9
2.1 Målen för påbyggnadsundervisningen.....	9
2.2 Mångsidig kompetens som mål.....	10
2.3 Centralt innehåll i påbyggnadsundervisningen	11
3. Verksamhetskulturen i påbyggnadsundervisningen	13
3.1 Utvecklandet av verksamhetskulturen	13
3.2 Lärmiljöer och arbetsätt	14
4. Utgångspunkter för hur påbyggnadsundervisningen ska genomföras	16
4.1 Planering av studierna.....	16
4.2 De studerandes delaktighet.....	17
4.3 Samarbete.....	17
4.4 Fostringssamtal och disciplinära åtgärder.....	17
5. Stöd för studierna och välbefinnandet	20
5.1 Studiehandledning	20
5.2 Stöd för lärande och skolgång	20
5.3 Studerandevård	22
5.4 Särskilda frågor i anslutning till språk och kultur.....	22
6. Bedömning av lärande samt betyg i påbyggnadsundervisningen	25
6.1 Bedömningskultur som stödjer lärandet.....	25
6.2 Bedömning av lärande och studieprestationer	26
6.3 Betyg i påbyggnadsundervisningen	27
7. Den lokala läroplanen	30
7.1 Läroplanens betydelse	30
7.2 Läroplanens utformning	30
7.3 Läroplanens innehåll	31

1. Utgångspunkter för påbyggnadsundervisningen

1. Utgångspunkter för påbyggnadsundervisningen

1.1 Påbyggnadsundervisningens uppdrag

För unga som har fullgjort den grundläggande utbildningens lärokurs kan utbildningsordnare ordna påbyggnadsundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning. Påbyggnadsundervisningen kan också ordnas i samarbete mellan flera utbildningsanordnare.

Till påbyggnadsundervisningen kan antas en ung studerande som fått avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen samma eller föregående år¹. Utbildningsanordnaren beslutar om övriga antagningsgrunder och om antagningen av studerande. I dessa grunder för läroplanen används benämningen studerande för det som i lagen om grundläggande utbildning avses med elev.

Påbyggnadsundervisningen omfattar ett läsår och minst 1100 timmar². Det innebär att en studerande som deltar i påbyggnadsundervisning har rätt att få minst 1 100 timmar undervisning och handledning under läsåret. Utbildningsanordnaren beslutar om hur påbyggnadsundervisningen ska ordnas. Påbyggnadsundervisning kan ordnas individuellt eller i en särskild undervisningsgrupp i samband med den grundläggande utbildningen eller vid någon annan läroanstalt. Påbyggnadsundervisningen kan också innehålla handledda studier i arbetslivet, inom olika organisationer och i andra lärmiljöer. Undervisningen ska följa de enhetliga nationella grunderna för läroplanen enligt lagen om grundläggande utbildning (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kap. 2.1 Förpliktelser som reglerar undervisningen).

Den grundläggande utbildningens uppdrag att undervisa och fostra fortsätter i påbyggnadsundervisningen. Påbyggnadsundervisningen ska stödja de studerandes utveckling, lärande och helhetsmässiga välbefinnande. Samarbetet med vårdnadshavarna är viktigt. Ett gott samarbete stödjer både undervisningen och de studerandes studier (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kap. 3.1 Den grundläggande utbildningens uppdrag).

Det finns många utbildningsalternativ vid övergången mellan den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet. Påbyggnadsundervisningen har som särskilt uppdrag att ge de studerande möjlighet att öka sina förutsättningar för fortsatta studier och att få dem att ta till sig tanken på att fortsätta studera. Det förutsätter att undervisningen ordnas och genomförs med hänsyn till de studerandes olika utgångslägen. Genom att för de studerande planera så ändamålsenliga studievägar och stödåtgärder som möjligt och genom att i samarbete med den grundläggande utbildningen, andra läroanstalter och arbetslivet erbjuda mångsidiga lärmiljöer bidrar man till att påbyggnadsundervisningen lyckas. Handledningen och studerandevården har en central ställning i påbyggnadsundervisningen.

1 Förordning om grundläggande utbildning (852/1998) 3 § 2 mom.

2 Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 9 § 2 mom. och Förordning om grundläggande utbildning 3 § 2 mom.

Som utbildningsalternativ är påbyggnadsundervisningen till nytta i synnerhet för unga som gått ut den grundläggande utbildningen och har behov av att stärka kunskaper, färdigheter och studiemotivation för fortsatta studier eller som behöver mera tid att planera sin framtid. Påbyggnadsundervisningen ska också stödja de studerandes livskompetens och stärka deras förutsättningar att ta hand om sig själva, att möta förändringar och göra val.

I påbyggnadsundervisningen kan de studerande höja vitsord i avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen, genomföra gymnasiestudier, yrkesstudier och andra studier på förhand samt bekanta sig med arbetslivet och olika utbildningsalternativ.

1.2 Värdegrunden

Påbyggnadsundervisningen ska ordnas och genomföras enligt samma värdegrund som den grundläggande utbildningen (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kap. 2.2 Värdegrunden för den grundläggande utbildningen). Värdegrunden består av fyra grundprinciper

- Alla studerande är unika och har rätt till god undervisning
- Humanitet, bildning, jämlikhet och demokrati
- Kulturell mångfald är en rikedom
- Nödvändigheten av en hållbar livsstil.

I påbyggnadsundervisningen är det särskilt viktigt att kommunikationen präglas av omsorg och respekt och att alla studerande bemöts som individer. Genom verklig delaktighet lär sig de studerande att ta allt mera ansvar för sina studier, sina beslut och sitt liv och får insikt i hur demokrati fungerar i praktiken. Påbyggnadsåret ska ge de studerande tid att stärka sina emotionella och sociala färdigheter och att tillägna sig hälsosamma levnadsvanor. Det ska hjälpa de studerande att komma in i samhället och lära dem att ta ansvar och respektera livet och mänskliga rättigheter. Påbyggnadsundervisningen ska hjälpa de studerande att förstå värderingar och att bilda sig en egen värdegrund.

1.3 Synen på lärande

Påbyggnadsundervisningen ska ordnas och genomföras enligt samma syn på lärande som den grundläggande utbildningen (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kap. 2.3 Synen på lärande).

Studiemotivationen och förmågan att lära sig är centrala i påbyggnadsundervisningen. Särskilt viktigt är det att hjälpa de studerande att bli medvetna om sitt sätt att lära sig och att ge dem möjligheter att hitta glädje i lärandet via upplevelser, erfarenheter och egen insikt. Uppmuntrande respons och handledning stärker de studerandes självkänsla och realistiska bild av sig själva samt tilltron till sin egen förmåga, sina möjligheter och framtiden.

I påbyggnadsundervisningen ska de studerande vägledas i att anamma studiesätt som främjar livslångt lärande. I undervisningen ska man fästa vikt vid att träna arbetsförmågan, tänkandet och olika strategier för lärandet. Man ska tillsammans med de studerande fundera över vad studierna betyder för den egna framtiden och uppmuntra dem att utvärdera sig själva. I påbyggnadsundervisningen ska de studerande spurras att ställa upp mål för sin framtid och inrikta sig på fortsatta studier.

2. Mål och centralt innehåll i påbyggnadsundervisningen

2. Mål och centralt innehåll i påbyggnadsundervisningen

2.1 Målen för påbyggnadsundervisningen

De nationella målen för undervisning och fostran regleras i lagen om grundläggande utbildning och närmare i statsrådets förordning. Samma mål gäller också påbyggnadsundervisningen. I förordningen fastställs ingen egen timfördelning för påbyggnadsundervisningen.³

Påbyggnadsundervisningen ska följa de allmänna mål och det särskilda mål som fastställs för påbyggnadsundervisningen i statsrådets förordning. Målen för färdigheter som går över läroämnesgränserna som nämns i statsrådets förordning är särskilt viktiga i påbyggnadsundervisningen.

De nationella målen återspeglas i alla delar av grunderna för läroplanen. De ska också styra det lokala läroplansarbetet och skolarbetet.

Då innehållet i statsrådets förordning i det följande granskas används begreppet elev. I övriga fall används begreppet studerande inom påbyggnadsutbildningen.

Utveckling till humana människor och samhällsmedlemmar

I 2 § i statsrådets förordning framhålls betydelsen av skolans uppdrag att undervisa och fostra. Det centrala målet är att stödja elevernas utveckling till humana och etiskt ansvarsfulla samhällsmedlemmar. Undervisningen och fostran ska också stödja att eleverna utvecklas till harmoniska människor med en sund självkänsla. Enligt förordningen ska undervisningen främja förståelsen för och kännedomen om kulturer samt traditioner som baserar sig på ideella, ideologiska och religiösa, såsom kristna, grunder. Vidare ska undervisningen främja kännedomen om och förståelsen för den västerländska humanistiska traditionen. De studerande ska lära sig att respektera livet, andra människor och naturen men också människovärdets integritet, de mänskliga rättigheterna och demokratiska värden i det finländska samhället, såsom jämlikhet och jämställdhet. I bildning ingår också samarbete och ansvar, främjande av hälsa och välbefinnande, ett gott uppförande och strävan efter en hållbar utveckling.

Behövliga kunskaper och färdigheter

Enligt 3 § i förordningen är det centrala målet för undervisningen att lägga grund för en bred allmänbildning och vidga de studerandes världsbild. Det förutsätter såväl kunskaper och färdigheter inom olika vetenskapsgrenar som tvärvetenskapliga kompetens som kombinerar olika vetenskapsgrenar. Färdigheternas betydelse betonas. Den kunskap som lärs ut ska stå på vetenskaplig grund. I förordningen föreskrivs också om undervisning som sker på annat språk än modersmålet och om undervisning som grundar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

3 Lag om grundläggande utbildning 2 § och statsrådets förordning (422/2012)

Främjande av bildning, jämlikhet och livslångt lärande

I 4 § i förordningen beskrivs de mål och principer som ska ligga till grund för undervisning- och fostran samt studerandevården. All verksamhet ska stärka jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förbättra färdigheten att lära sig och förutsättningarna för livslångt lärande. I förordningen betonas att lärmiljöerna ska stödja kommunikation och att lärande utanför skolan ska ses som en resurs i undervisningsarbetet. Betydelsen av en verksamhetskultur som främjar växande och lärande och av en fungerande studerandevård framhävs.

Särskilt mål för påbyggnadsundervisningen

Enligt 5 § i förordningen har påbyggnadsundervisningen som särskilt mål att utveckla den ungas förmåga att välja yrke, förbättra förutsättningarna för fortsatta studier och främja förmågan att ha kontroll över sitt liv.

För att nå detta mål är det viktigt att påbyggnadsundervisningen stärker de studerandes självkännedom och självkänsla, förmåga att samarbeta och kommunicera samt deras förmåga att lära sig.

2.2 Mångsidig kompetens som mål

Enligt målen i statsrådets förordning ska undervisningen ses som en helhet som ska utveckla sådan allmänbildning som behövs i dag. Utöver kompetens inom olika vetenskapsgrenar är målet ämnesöverskridande kompetens. Därför fastställer grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen såväl mål och innehåll för gemensamma läroämnen som mål för kompetensområden och helhetsskapande lärområden som förenar olika läroämnen (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kap. 3.3 Mångsidig kompetens som mål och kapitel 4.4 Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden).

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper, färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt situationen kräver. Det ökade behovet av mångsidig kompetens beror på förändringarna i omvärlden. Att växa som människa, att studera och att fungera som medborgare nu och i framtiden förutsätter kompetens som går över kunskaps- och färdighetsgränserna. Att enbart inhämta kunskaper räcker inte.

De sju kompetensområden som fastställs för den grundläggande utbildningen är

- förmåga att tänka och lära sig
- kulturell och kommunikativ kompetens
- vardagskompetens
- multilitteracitet
- digital kompetens
- arbetslivskompetens och entreprenörskap
- förmågan att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid.

Kompetensområdena har många beröringspunkter med varandra. Det gemensamma målet för dem är att stödja den studerandes utveckling som människa och främja den kompetens som förutsätts för konstruktiv delaktighet i ett demokratiskt samhälle och en hållbar livsstil. De studerande ska uppmuntras att identifiera sin särart, sina styrkor och utvecklingsmöjligheter och att värdesätta sig själva.

I påbyggnadsundervisningen är det särskilt viktigt att utveckla mångsidig kompetens. Kunskaperna och färdigheterna som ingår i mångsidig kompetens stärker förutsättningarna för fortsatta studier och arbetslivet. Samtidigt ger de verktyg för att klara olika livssituationer och för konstruktiv kommunikation. Utvecklingen av kompetens påverkas i högre grad av arbetsätten och kommunikationen mellan den studerande och omgivningen än av kunskapsinnehållet. Responsen som de studerande ges samt handledningen och stödet för lärande inverkar framför allt på attityderna, motivationen och handlingsviljan. Påbyggnadsundervisningen ska ge de studerande möjlighet att stärka sina kunskaper och färdigheter inom de ovannämnda sju kompetensområdena.

2.3 Centralt innehåll i påbyggnadsundervisningen

Det finns ingen timfördelning för påbyggnadsundervisningen som fastställer vilka läroämnen som ska undervisas och hur undervisningstimmar ska fördelas mellan läroämnena. För påbyggnadsundervisningen fastställs heller inte skilt någon riksomfattande lärokurs med mål och centralt innehåll för läroämnena eller den övriga undervisningen. Utgångspunkt för undervisningen är de mål för mångsidig kompetens och de mål och innehåll i de enskilda läroämnena som föreskrivs i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och förtydligas i den lokala läroplanen. Innehållet i de enskilda studerandenas studier beskrivs i deras individuella studieplaner (se även underkapitel 4.1 Planering av studierna).

Innehållet i påbyggnadsundervisningen ska stödja de särskilda mål som fastställts för påbyggnadsundervisningen. Undervisningen ska planeras med särskild hänsyn till hur innehållet och arbetsätten utvecklar de studerandes förmåga att välja yrke, förbättrar förutsättningarna för fortsatta studier och främjar livskompetensen.

På lokal nivå ska påbyggnadsundervisningen planeras och genomföras så att studerandena om de vill har möjlighet att höja vitsorden i alla den grundläggande utbildningens gemensamma ämnen. Det förutsätter att undervisningen i de gemensamma läroämnena följer de lärokurser som fastställts för läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och de lärokurser som preciserats för dessa i den lokala läroplanen. De studerande kan också ges möjlighet att höja vitsord i den grundläggande utbildningens valfria ämnen.

De studerande behöver nödvändigtvis inte studera alla gemensamma läroämnen som finns inom den grundläggande utbildningen, utan kan vid behov koncentrera sig på läroämnen och övriga studier som är relevanta med tanke på deras individuella behov och fortsatta studier. Påbyggnadsundervisningen ska planeras så att varje studerande har möjlighet att studera läroämnen som behövs för den studerandes fortsatta studier.

I påbyggnadsundervisningen ingår studiehandledning alltid i studierna. En studerandes studier kan omfatta

- gemensamma läroämnen som hör till den grundläggande utbildningens lärokurs
- valfria ämnen som är förenliga med den grundläggande utbildningens uppdrag
- helhetsskapande lärområden och projektuppgifter som anknyter till dem
- studiebesök
- gymnasie- och yrkesstudier och studier som förbereder för dem
- handledda studier i arbetslivet och praktisk arbetslivsorientering.

3. Verksamhetskulturen i påbyggnadsundervisningen

3. Verksamhetskulturen i påbyggnadsundervisningen

3.1 Utvecklandet av verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen i påbyggnadsundervisningen ska utvecklas enligt samma principer som i den grundläggande utbildningen. Principerna är

- en lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen
- välbefinnande och en trygg vardag
- kommunikation och mångsidiga arbetssätt
- kulturell mångfald och språkmedvetenhet
- delaktighet och demokrati
- likabehandling och jämlikhet
- ansvar för miljön och en hållbar framtid (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kap. 4.2 Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen).

I påbyggnadsundervisningen ska principerna om en lärgemenskap följas, vilket innebär att dialog, gruppsamverkan, gemensamt arbete och känsla av delaktighet är viktiga element. Arbetet ska konsekvent sträva mot målen och ledningen ska inrikta sig på att trygga förutsättningarna för lärande. Kommunikation och mångsidiga arbetsformer ska metodiskt användas för att främja lärandet. Kulturell mångfald och olika språklig bakgrund ska beaktas och språkmedvetenheten i gruppen främjas. Påbyggnadsundervisningen ska skapa förutsättningar för att träna demokrati och ge exempel på handlingsätt som är miljövänliga och främjar en hållbar utveckling.

I verksamhetskulturen i påbyggnadsundervisningen är det särskilt viktigt med kommunikation och samarbete som stärker de studerandes positiva och realistiska bild av sig själva, att förhålla sig konstruktivt till problem och fokusera på positiva lösningar. Verksamheten och atmosfären ska utvecklas så att varje studerande känner tillhörighet och upplever sig som en välkommen och uppskattad medlem med möjlighet att aktivt delta i gemenskapen.

Genom att arbeta i grupper lär sig de studerande att ta hänsyn till andra, att dra nytta av sina styrkor och att ge kamratstöd. Tydlig, harmonisk, planmässig och regelbunden verksamhet stödjer de studerandes livskompetens. Samtidigt behövs flexibilitet och mångsidighet som tar hänsyn till de studerandes behov. Verksamheten ska omfatta rutiner och strukturer som utvecklar gemenskapen och stärker de studerandes aktiva roll. Erfarenheter av möjlighet att delta och påverka ger de studerande förutsättningar att utveckla ett gemensamt ansvar och känna sig delaktiga.

3.2 Lärmiljöer och arbetssätt

Utvecklandet av lärmiljöer och arbetssätt styrs av samma mål som i den grundläggande utbildningen (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kap. 4.3 Lärmiljöer och arbetssätt). I påbyggnadsundervisningen är det speciellt viktigt att de studerande upplever lärmiljöerna och arbetssätten som intressanta och inspirerande och att de genom sin mångsidighet stärker studiemotivationen. Den studerandes eventuella behov av stöd beaktas vid planering av lärmiljöer och val av arbetssätt.

De arbetsmiljöer som de studerande bekantar sig med under praktisk arbetslivsorientering eller under studier på arbetsplatser är en viktig del av lärmiljöerna i påbyggnadsundervisningen. Olika lärmiljöer ska utnyttjas på det sätt som beskrivs i den studerandes studieplan. I alla miljöer som anknyter till studierna ska man värna om de studerandes säkerhet, följa upp studierna och ge handledning, respons och stöd.

Arbetssätten ska väljas utifrån de studerandes förutsättningar och behov, målen för påbyggnadsundervisningen och de individuella mål som fastställs i de studerandes studieplan. Genom valet av arbetssätt och praktiskt arbete kan man skapa förutsättningar för positiva upplevelser av lärande och stärka studiemotivationen. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid eventuella brister i de studerandes kunskaper och färdigheter från tidigare studieår och att tillsammans hitta sätt att stärka kunskaps- och färdighetsbasen.

Med tanke på färdigheten att lära sig är det viktigt att de studerande lär sig att ställa upp mål för sitt arbete, att planera och utvärdera sina studier och att de är med och planerar arbetssätten. Informations- och kommunikationsteknik ska användas för att stödja i synnerhet de studerandes kommunikativa färdigheter och arbetsförmåga samt deras förmåga att söka, bearbeta och producera information. De studerande ska uppmuntras att uttrycka sig själva och vara kreativa.

4. Utgångspunkter för hur påbyggnadsundervisningen ska genomföras

4. Utgångspunkter för hur påbyggnadsundervisningen ska genomföras

4.1 Planering av studierna

Påbyggnadsundervisningens mål förutsätter individuell handledning av de studerande. Eftersom det inte finns någon riksomfattande lärokurs för påbyggnadsundervisningen, ska för varje studerande utarbetas en individuell plan, en så kallad studieplan. Utbildningsanordnaren ser till att en ansvarsperson utses för att utarbeta planen. Studieplanen ska utarbetas i samarbete med den studerande och den studerandes eget ansvar ska stödjas. Vid behov ska man också samarbeta med vårdnadshavaren. Planen beskriver studiernas uppbyggnad och gång och hjälper också den studerande att uppnå bättre planmässighet i sina studier.

Genast när läsåret inleds ska man sätta sig in i planeringen av varje studerandes studier. Studieplanen följs upp under hela påbyggnadsundervisningen. Studieplanen kan uppdateras under läsåret och ska alltid granskas vid behov. Man kan också på förhand komma överens om när planen ska granskas. Det är viktigt att man vid sidan av de direkta målen för studierna också granskar hur studieplanen fungerar med tanke på den studerandes framtidsplaner. Vid behov utarbetas och följs studieplanen upp genom yrkesövergripande samarbete.

Studieplanen utarbetas utifrån den studerandes styrkor, behov och mål samt den kunskaps- och färdighetsnivå den studerande befinner sig på när påbyggnadsundervisningen inleds. Den studerandes livssituation och tidigare inläringserfarenheter ska också beaktas. Kartläggningen av utgångsnivån är särskilt viktig. Syftet med studieplanen är att styra utvecklingen av den studerandes kunskaper och färdigheter samt livskompetens mot de uppställda målen.

I studieplanen antecknas

- de studier som den studerande under påbyggnadsundervisningen har för avsikt att genomföra i den egna skolan, vid andra läroanstalter, i arbetslivet, i organisationer eller i andra lärmiljöer
- antalet timmar i olika läroämnen och i övriga studier
- kunskaps- och färdighetsmål, kunskapsstyrkor och utvecklingsbehov
- en plan för fortsatta studier
- mål för handledningen
- eventuella stödåtgärder inom allmänt stöd som den studerande behöver
- den lärare som i första hand ansvarar för utarbetandet, genomförandet och uppföljningen av studieplanen.

Studieplanen kan också innehålla mål för utvecklande av studiefärdigheterna och vid behov också mål som gäller den studerandes välbefinnande och livskompetens.

För en studerande som behöver intensifierat stöd utarbetas en plan för lärande i stället för en studieplan. Ifall den studerande har behov av särskilt stöd, utarbetas en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP).

4.2 De studerandes delaktighet

De studerandes delaktighet ska stärkas i påbyggnadsundervisningen. Det är nödvändigt att de studerande får erfarenheter av samarbete, delaktighet, påverkan och demokrati i studievardagen och vid planering av det gemensamma skolarbetet och arbetsmiljön. Centralt är att de studerande är aktiva och tar ansvar för att utarbeta sin studieplan och för sina studier. Enligt lagen ska de studerande ges möjlighet att delta i beredandet av läroplanen, planerna som anknyter till läroplanen och skolans ordningsregler⁴.

Studerande i påbyggnadsundervisningen hör till elevkåren i den skola, där de studerar.⁵ Elevkårsverksamheten, liksom andra strukturer och rutiner som stödjer delaktighet i kommunen och skolan, erbjuder de studerande möjligheter att träna demokrati i praktiken.

4.3 Samarbete

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen genomföras i samarbete med hemmen⁶. Också i påbyggnadsundervisningen behövs samarbete. Att höja sina vitsord, stärka studiemotivationen och studiefärdigheten och planera fortsatta studier är utmaningar där den studerande behöver stöd av sin familj. Uppskattning och stöd i studierna är viktigt också med tanke på den studerandes välbefinnande. Information och stöd av vårdnadshavarna underlättar lärarnas undervisningsplanering och fostrande arbete.

För att kunna utarbeta studieplaner för de studerande och genomföra undervisningen flexibelt förutsätts samarbete mellan lärarna i påbyggnadsundervisningen och med de grundskolor, där de studerande tidigare gått. Påbyggnadsundervisningens undervisningsutbud, arbetslivsperioder, undervisningsperioder vid andra läroanstalter och olika slags studiebesök och verkstäder som ingår i studierna i påbyggnadsundervisningen förutsätter ett bra samarbete med gymnasierna, yrkesläroanstalterna och andra läroanstalter samt med arbetslivet och andra samarbetspartner. Det samarbete som studiehandledningen, stödet för lärande och skolgång samt studerandevården förutsätter behandlas i kapitel 5.

4.4 Fostringssamtal och disciplinära åtgärder

Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro. För att trygga arbetsron och ta itu med olämpligt uppförande har utbildningsanordnaren också rätt att använda fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder. Om förfaringssätten vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder regleras i lagen om grundläggande utbildning.⁷

4 Lag om grundläggande utbildning 47 a § 1 mom. (1267/2013)

5 Lag om grundläggande utbildning 47 a § 2 mom. (1267/2013)

6 Lag om grundläggande utbildning 3 § 2 mom.

7 Lag om grundläggande utbildning 35 a § (1267/2013) samt 36 § (477/2003) och 36 a § (1267/2013)

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med studerandes olämpliga uppförande. Syftet med samtalet är att tillsammans med den studerande specificera den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden, höra den studerande, utreda orsakerna till och konsekvenserna av uppförandet i mera omfattande utsträckning samt fundera över hur situationen kan förbättras. Avsikten med åtgärden är att komma fram till hur den studerandes uppförande i skolan och hens välbefinnande kan förbättras på ett positivt sätt. Utbildningsanordnaren beslutar i hurdana fall fostrande samtal används.

Disciplinära åtgärder är enligt lagen om grundläggande utbildning kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid. En studerande som stör undervisningen kan uppmanas att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges, eller en skoltillställning. En studerande kan dessutom förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om hen uppför sig våldsamt eller hotfullt och hotar säkerheten för en annan studerande eller person eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande beteende.⁸

Lagen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att i samband med läroplanen utarbeta en plan och anvisningar om användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och förfaringssätt⁹.

Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att de studerande behandlas jämlikt. Planen bidrar också till att skolans ordningsregler följs.

Utbildningsanordnaren ska se till varje skola har en plan för hur fostrande samtal och disciplinära åtgärder ska användas. Planen kan utarbetas gemensamt för alla utbildningsanordnarens skolor eller så att planens struktur och de centrala gemensamma riktlinjerna ingår i den lokala läroplanen och planen sedan preciseras skolvis. Den skolvisa planen kan utarbetas separat eller inkluderas i den eventuella skolvisa läroplanen.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att endast disciplinära åtgärder som nämns i lagen får användas och att man vid användningen av disciplinära åtgärder ska iaktta de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen. Också den studerandes ålder och utvecklingsstadium ska beaktas. Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar den studerande.

Utbildningsanordnaren beslutar om vilka parter som ska delta i utarbetandet och beredningen av planen. De studerande ska enligt lagen ges möjlighet att delta i beredningen av planen¹⁰. Samarbete med vårdnadshavarna och företrädare för bland annat social- och hälsovården stödjer genomförandet av planen. Personalen och elevkåren ska höras innan planen godkänns eller uppdateras.

8 Lag om grundläggande utbildning 36 § (477/2003) och 36 a - 36 i § (1267/2013)

9 Lag om grundläggande utbildning 29 § (1267/2013)

10 Lag om grundläggande utbildning 47 a § (1267/2013)

5. Stöd för studierna och välbefinnandet

5. Stöd för studierna och välbefinnandet

5.1 Studiehandledning

En gemensam uppgift för alla som arbetar med studerande i påbyggnadsundervisningen är att ge dem en helhetsbetonad handledning (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kap. 15 Årskurs 7-9). Studiehandledningen i påbyggnadsundervisningen förverkligas enligt principerna för elevhandledning inom den grundläggande utbildningen. Studiehandledningen är särskilt viktig i påbyggnadsundervisningen. Dess uppgift är att stödja de studerande så att de kan lyckas i sina studier, fortsätta sina studier och hitta sin studieplats på följande utbildningsstadium. I De centrala målen för studiehandledningen ska beskrivas i den studieplan, som ska utarbetas för varje studerande.

Studiehandledningen ska fokusera på individuell handledning. Varje studerande behöver kontinuerlig, positiv och konstruktiv respons och få uppleva att han eller hon lyckas. Här har studiehandledningen en central roll. Studiehandledningen uppgift är att stödja i studierna och i synnerhet i utvecklingen av färdigheter som behövs i fortsatta studier. Det är också viktigt att stärka yrkesinriktningen. Studiehandledningen ska öka den studerandes kunskap om arbetslivet och ge den studerande möjlighet att bekanta sig med olika yrken. För att öka kunskapen om arbetslivet kan man använda sig av praktisk arbetslivsorientering (PRAO) och handledda studier i arbetslivet. När kunskapen om arbetslivet ökar har den studerande lättare att ta ställning till olika studie- och karriäralternativ.

En kartläggning av olika utbildningsalternativ stödjer den studerandes framtidsplanering. Den studerande ska ges möjlighet att också i praktiken bekanta sig med olika utbildningsalternativ, såsom gymnasieutbildning och yrkesutbildning samt med utbildningar som förbereder för dem, läroavtalsutbildning och verkstäder. Under påbyggnadsundervisningen kan de studerande också ges möjlighet till studieperioder vid andra läroanstalter. Vid behov kan man visa på alternativ som är lämpligare för den studerande än påbyggnadsundervisning.

Det är särskilt viktigt med individuell handledning i frågor som rör fortsatta studier och när den studerande söker till fortsatta studier. Studiehandledningen ska hjälpa den studerande att planera sina studier efter påbyggnadsundervisningen och erbjuda stöd med de praktiska ansökningsförfarandena.

5.2 Stöd för lärande och skolgång

Stöd för lärande och skolgång i påbyggnadsundervisningen ges på tre nivåer enligt samma principer som i den grundläggande utbildningen (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kap. 7 Stöd för lärande och skolgång). Den studerande har rätt till tillräckligt stöd genast när behov uppstår.¹¹ Det innebär rätt till de stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning, såsom stödundervisning, specialundervisning på deltid, tolknings- och biträdestjänster, särskilda hjälpmedel och specialundervisning. Vilka former av

11 Lag om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. (642/2010)

stöd som används bestäms utifrån den studerandes behov. Det intensifierade stödet upphör och beslutet om särskilt stöd upphör att gälla när den grundläggande utbildningen avslutas.

Allmänt stöd i påbyggnadsundervisningen

Påbyggnadsundervisningen är i princip individuell och flexibel och utgår från varje studerandes egen studieplan. I påbyggnadsundervisningen kan den studerande fylla eventuella kunskapsluckor och höja vitsord från den grundläggande utbildningen. Varje studerandes behov av stöd ska bedömas separat. Den första nivån av stöd är allmänt stöd. Hur man ordnar stödet för den studerande och vilka stödformerna är ska beskrivas i den studerandes studieplan.

Intensifierat stöd i påbyggnadsundervisningen

Den studerande har vid behov rätt till intensifierat stöd. För en studerande som fått intensifierat stöd i den grundläggande utbildningen bedöms behovet av fortsatt stöd när påbyggnadsundervisningen inleds. Även studerande som inte fått intensifierat stöd i den grundläggande utbildningen kan få intensifierat stöd i påbyggnadsundervisningen.

För att utreda behovet av intensifierat stöd görs en pedagogisk bedömning av den studerandes situation. Ifall man utifrån den pedagogiska bedömningen konstaterar att den studerande har behov av intensifierat stöd, ska inledandet och ordnandet av stöd behandlas genom yrkesövergripande samarbete med yrkespersoner inom elev- och studerandevården och en plan för den studerandes lärande utarbetas. I det fallet utarbetas ingen studieplan för den studerande, utan alla uppgifter antecknas i planen för lärande.

Särskilt stöd i påbyggnadsundervisningen

Den studerande har vid behov rätt att få särskilt stöd i påbyggnadsundervisningen. För en studerande som fått särskilt stöd i den grundläggande utbildningen bedöms behovet av fortsatt stöd när påbyggnadsundervisningen inleds. Även studerande som inte fått särskilt stöd i den grundläggande utbildningen kan få särskilt stöd i påbyggnadsundervisningen.

För att utreda behovet av särskilt stöd görs en pedagogisk utredning av den studerandes situation. Ifall man utifrån den pedagogiska utredningen konstaterar att den studerande har behov av särskilt stöd, ska utbildningsanordnaren fatta ett skriftligt beslut om särskilt stöd och en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas utarbetas för den studerande. I det fallet utarbetas ingen studieplan för den studerande, utan alla uppgifter antecknas i IP.

När man bedömer den studerandes behov av stöd och när stödet planeras ska pedagogiska dokument som uppgjorts under den grundläggande utbildningen utnyttjas. I fråga om överföring av information gäller samma föreskrifter i påbyggnadsundervisningen som i den grundläggande utbildningen ¹².

I påbyggnadsundervisningen kan den studerande höja vitsord från den grundläggande utbildningen också i sådana läroämnen, som han eller hon studerat enligt individualiserad lärokurs i den grundläggande utbildningen. Ifall den studerande har behov av att också i påbyggnadsundervisningen studera enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen, ska man genom ett beslut om särskilt stöd fastställa i vilka läroämnen hen studerar enligt en individualiserad lärokurs. Påbyggnadsundervisningen kan också ordnas enligt verksamhetsområde.

12 Lag om grundläggande utbildning 40 § och 41 (642/2010)

5.3 Studerandevård

I påbyggnadsundervisningen ska studerandevården ordnas och genomföras enligt samma principer som elevvården i den grundläggande utbildningen. De studerande har också samma rättigheter som i den grundläggande utbildningen. Enligt lagen om elev- och studerandevård ska utbildningsanordnaren utarbeta en studerandevårdsplan för varje läroanstalt. Föreskrifter om planen finns i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen¹³. Den skolspecifika studerandevårdsplanen för påbyggnadsundervisningen kan inkluderas i den skolspecifika elevvårdsplanen för den grundläggande utbildningen.

Den studerande har i påbyggnadsundervisningen rätt till sådan avgiftsfri studerandevård som behövs för att den studerande ska kunna delta i undervisningen. Skolgemenskapens och de enskilda studerandenas välbefinnande och trygghet ska beaktas i allt skolarbete i påbyggnadsundervisningen. Studerandevården är en gemensam uppgift för alla som arbetar i skolgemenskapen och alla som ansvarar för studerandevårdstjänsterna.

Studerandevården ska bestå av både gemensam och individuell studerandevård. Den gemensamma studerandevården ska vara en del av påbyggnadsundervisningens verksamhetskultur och vara det primära sättet att genomföra studerandevård. Den gemensamma studerandevården ska vara förebyggande och stärka atmosfären av delaktighet, omsorg och trygghet.

Studerandevårdsarbetet ska utgå från den studerandes bästa. Den individuella studerandevården ska genomföras med den studerandes och vid behov med vårdnadshavarens samtycke. Psykolog- och kuratorstjänster samt skolhälsovårdstjänster ska vara tillgängliga för den studerande och ordnas inom lagstadgad tid. Den studerandes individuella förutsättningar, resurser och behov ska beaktas i påbyggnadsundervisningens vardag och vid planeringen och genomförandet av stöd. Arbetet ska bygga på den studerandes och vårdnadshavarens delaktighet, konfidentialitet och en respektfull växelverkan.

Yrkesövergripande samarbete är viktigt i påbyggnadsundervisningens studerandevård. Studerandevården ska ordnas genom samarbete mellan undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet så att den bildar en fungerande helhet. Den ska genomföras i samverkan med den studerande, vårdnadshavaren och vid behov andra samarbetspartner. Samarbetet inom påbyggnadsundervisningens studerandevård är särskilt viktigt vid handledningen av den studerande, vid övergångarna och vid individuell planering av fortsatta studier.

5.4 Särskilda frågor i anslutning till språk och kultur

De studerandes varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter ska beaktas i påbyggnadsundervisningen. Undervisningen för samer, romer, teckenspråkiga, invandrare och andra flerspråkiga studerande ska i tillämpliga delar ordnas enligt riktlinjerna i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kap. 9 Särskilda frågor i anslutning till språk och kultur). Vid uppställande av mål och vid val av innehåll för studerande med invandrarbakgrund och studerande med främmande modersmål beaktas de studerandes varierande färdighe-

13 Lag om elev- och studerandevård (1287/3013), Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (Föreskrift 104/011/2014).

ter i svenska samt tidigare införskaffade kunskaper och färdigheter. Språkkunskapen ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Utveckling av förmågan att förstå och förmågan att producera sammanlänkas. Undervisningsutbudet planeras med beaktande av de studerandes behov och språkliga utgångsläge. Målet är att de studerandes språkkunskaper utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. De studerande ska ges övning i att uttrycka iakttagelser och företeelser samt sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. I undervisningen ska de studerandes samtliga språk värdesättas och utnyttjas.

Utvecklingen av varje studerandes språkliga och kulturella identitet ska mångsidigt stödjas. Målet är att stödja flerspråkighet och lära de studerande att uppskatta olika språk och kulturer. Kunskapen som studerande som tillhör olika språk- och kulturgrupper och deras vårdnadshavare har om naturen, levnadsvanor, språk och kulturer inom det egna språk- och kulturområdet ska utnyttjas i undervisningen.

6. Bedömning av lärande samt betyg i påbyggnadsundervisningen

6. Bedömning av lärande samt betyg i påbyggnadsundervisningen

6.1 Bedömningskultur som stödjer lärandet

I påbyggnadsundervisningen ska råda en bedömningskultur som bygger på kommunikation och som stödjer och uppmuntrar de studerande. Bedömningskulturen ska utformas som en del av påbyggnadsundervisningens verksamhetskultur och utifrån påbyggnadsundervisningens värdegrund och syn på lärande.

En bedömningskultur som stödjer lärande kännetecknas av

- en uppmuntrande och stimulerande atmosfär
- arbetssätt som främjar kommunikation, interaktion och de studerandes delaktighet
- arbetssätt som hjälper de studerande att förstå sin läroprocess och utveckla sina färdigheter i självvärdering och som synliggör framstegen under hela läroprocessen
- rättvis och etisk bedömning
- mångsidig bedömning
- användning av bedömningsinformation för planering av skolarbetet.

Rättvis och etisk bedömning förutsätter att de studerandes framsteg och kunskaper noggrant följs upp och utvärderas i relation till målen och bedömningskriterierna och att de studerande ges uppskattande respons. I påbyggnadsundervisningen är det viktigt att handleda, motivera och uppmuntra varje studerande i lärandet. Det är viktigt att de studerande upplever att de lyckas i sina studier.

Läraren ska integrera bedömningen i undervisningen och handledningen. Lärarens respons ska bestå av kvalitativ och beskrivande kommunikation som analyserar och söker lösningar på problematiska moment i lärandet. De studerande ska med hjälp av responsen lära sig att uppfatta och själva styra sitt lärande och att tillämpa lärostrategier som förbättrar resultatet. Läraren ska utveckla de studerandes förutsättningar för självvärdering och lära dem att utvärdera sig själva. Färdigheter i självvärdering innebär förmåga att ställa upp mål för sina studier, analysera och styra sitt arbete, ge akt på sina framsteg och planera sin framtid.

Det är viktigt att de studerande i påbyggnadsundervisningen kan visa sina kunskaper på olika sätt som lämpar sig för dem. Det förutsätter att läraren med mångsidiga metoder och i olika läro-situationer samlar information om de studerandes framsteg inom olika områden av lärandet. I redovisnings- och provsituationer ska man försäkra sig om att de studerande förstår uppgiften, har tillräckligt med tid, möjligheter att använda informations- och kommunikationsteknik samt tillgång till de hjälpmedel och eventuella biträdestjänster som de behöver. Inlärningssvårigheter och bristande kunskaper i undervisningsspråket ska särskilt beaktas vid planeringen och genomförandet av redovisnings- och provtillfällen.

6.2 Bedömning av lärande och studieprestationer

I påbyggnadsundervisningen ska bedömningen av kunskaper och studieprestationer samt responsen till de studerande utgå från de uppställda målen. De studerandes kunskaper eller prestationer ska inte jämföras med varandra och bedömningen ska inte gälla temperament eller andra personliga egenskaper.

I de gemensamma läroämnena som hör till den grundläggande utbildningens lärokurs ska den bedömning som ges i betyget grunda sig på de nationella målen för ifrågasvarande ämneslärokurser och på de kriterier för slutbedömningen som Utbildningsstyrelsen fastställt i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Vid bedömningen av gemensamma läroämnena ska man även i övrigt iaktta de beslut som gjorts gällande slutbedömningen i grunderna för den grundläggande utbildningen.

Ifall den studerande under den grundläggande utbildningen fått beslut om särskilt stöd som föreskriver individualisering av lärokursen i ett läroämne, och ifall individualiseringen enligt beslut om särskilt stöd ska fortsätta i påbyggnadsundervisningen, ska den studerandes kunskaper och prestationer i läroämnet i fråga bedömas i relation till de individuella målen i IP:n. I det fallet markeras vitsordet eller omdömet med en asterisk (*).

Bedömningen och betygsanteckningarna för valfria ämnen ska följa det som fastställs om slutbedömningen av ifrågasvarande ämnen i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

I övriga studier ska bedömningen grunda sig på de mål som ställts upp i den lokala läroplanen för påbyggnadsundervisningen eller i den studerandes studieplan. Studierna kan bedömas med antingen siffervitsord eller verbala omdömen på det sätt som bestäms lokalt.

Den studerandes prestationer i påbyggnadsundervisningen är godkända, om den studerande i den grundläggande utbildningens gemensamma ämnen, studierna i valfria ämnen och övriga studier får minst vitsordet fem (5) eller det verbala omdömet "godkänd".

Den studerande och vårdnadshavaren ska så tidigt som möjligt informeras ifall den studerande eventuellt kommer att få ett underkänt vitsord eller omdöme i följande betyg. Samtidigt kan man kartlägga behovet av stöd och planera eventuellt stöd. Den studerandes studieprogram kan vid behov också ses över och uppdateras i samråd med den studerande och vårdnadshavaren. En studerande, vars prestation för läsåret är underkänd i relation till målen (vitsordet fyra eller det verbala omdömet "underkänd") i något läroämne eller övriga motsvarande studier, ska ges möjlighet att i ett särskilt prov visa att han eller hon inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter. Om den underkända prestationen gäller andra slags studier, till exempel praktisk arbetslivsorientering, kan det särskilda provet också genomföras så att den studerande får lämpliga uppgifter som kan ersätta de underkända studierna om de utförs med godkänt resultat. Möjligheten till ett särskilt prov eller ersättande uppgifter kan ges antingen under läsåret eller efter att det avslutats.

6.3 Betyg i påbyggnadsundervisningen

Betyg som används i påbyggnadsundervisningen

- Mellanbetyg: hur det ges bestäms i den lokala läroplanen
- Betyg över påbyggnadsundervisningens lärokurs: ges studerande som slutfört alla studier med godkänt resultat (minst vitsordet 5 eller det verbala omdömet "godkänd")
- Betyg över studier som fullgjorts under påbyggnadsundervisningen: ges studerande som slutfört endast en del av studierna med godkänt resultat eller avbrutit sina studier.

I betygen som används i påbyggnadsundervisningen antecknas

- betygets namn
- den studerandes namn och personbeteckning
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- rektors underskrift
- läsår och datum när betyget utfärdas
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt de grunder för läroplanen som Utbildningsstyrelsen godkänt 22.12.2014.

Bedömningen av den studerandes uppförande antecknas inte i betygen.

Ifall den studerande har genomfört en del av studierna vid en annan läroanstalt, på en arbetsplats eller annan därmed jämförbar plats, ska detta antecknas i betygen.

Vitsordet i religion och livsåskådningskunskap antecknas i betyget över påbyggnadsundervisning i formen "religion/livsåskådningskunskap" utan att särskilja vilket av läroämnena den studerande har studerat. Lärokursens omfattning antecknas inte i betygen. Om en studerande får undervisning i sin egen religion, antecknas vitsordet i avgångsbetyget, om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Eventuella vitsord från undervisning som ges av något religiöst samfund antecknas inte i betyget.

Vid bedömning av läroämnena som studerats enligt en individualiserad lärokurs kan man i betyget i stället för siffervitsord använda verbal bedömning. För en studerande vars undervisning har ordnats enligt verksamhetsområde används verbal bedömning. Av den verbala bedömningen ska framgå om den studerande är godkänd eller underkänd i sina studier. Om det i ett beslut om särskilt stöd har fattats beslut om att den studerande studerar ett eller flera läroämnena enligt en individualiserad lärokurs ska såväl siffervitsordet som den verbala bedömningen förses med en asterisk (*). I betyget antecknas under punkten Tilläggsuppgifter att den studerande har studerat de läroämnena som är försedda med asterisk (*) enligt en individualiserad lärokurs.

Den studerande ska vid behov ges ett separat mellanbetyg för ansökan till fortsatta studier.

Den studerande ska på begäran få en betygsbilaga med en bedömning av sitt arbete och uppförande under påbyggnadsundervisningen. Som bilaga till betyget kan också ges

- mera detaljerade uppgifter om den studerandes studieplan och framgång i studierna
- en redogörelse över studier som genomförts vid andra läroanstalter
- en bedömning av lärandet på arbetsplatser och en beskrivning av den studerandes arbetsuppgifter
- en redogörelse över den studerandes fritidsintressen.

Betygsbilagan ska inte omnämnas i betyget.

Betyg över fullgjord påbyggnadsundervisning

Om den studerande har fullgjort alla studier som ingår i hans eller hennes studieplan med godkänt vitsord, ges ett Betyg över påbyggnadsundervisningens lärokurs.

I betyget ska ingå punkten Studier som fullgjorts under påbyggnadsundervisningen. Där antecknas den studerandes studieplan och en bedömning enligt läroämne eller läroämnesgrupp av alla studier som fullgjorts under påbyggnadsundervisningen. I denna punkt antecknas också de gemensamma och valfria läroämnena i den grundläggande utbildningen som den studerande under påbyggnadsundervisningen har avlagt med godkänt resultat, men inte höjt vitsordet i avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen i.

Vid behov ska det i betyget ingå punkten Höjning av slutvitsorden från den grundläggande utbildningen. Om det vitsord som den studerande under påbyggnadsundervisningen fått i den grundläggande utbildningens gemensamma eller valfria läroämnena är högre än vitsordet på avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen, antecknas det nya vitsordet i denna punkt.

Betyg över fullgjorda studier i påbyggnadsundervisningen

Om den studerande fullgör endast en del av de studier som ingår i hans eller hennes studieplan med godkänt resultat eller avbryter studierna ges ett Betyg över fullgjorda studier i påbyggnadsundervisningen.

De studier som den studerande fullgjort med godkänt resultat antecknas på betyget i punkten Studier som fullgjorts under påbyggnadsundervisningen. I denna punkt antecknas också de gemensamma och valfria läroämnena i den grundläggande utbildningen som den studerande under påbyggnadsundervisningen har avlagt med godkänt resultat, men inte höjt vitsordet i avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen i.

Om den studerande har höjt något vitsord i den grundläggande utbildningens gemensamma eller valfria läroämnena, antecknas detta i betyget i punkten Höjning av slutvitsorden från den grundläggande utbildningen.

7. Den lokala läroplanen

7. Den lokala läroplanen

7.1 Läroplanens betydelse

Grunderna för läroplanen är en av Utbildningsstyrelsen utfärdad föreskrift, enligt vilket de lokala läroplanerna utarbetas. Utbildningsanordnaren ansvarar för att utarbeta en lokal läroplan¹⁴.

Den lokala läroplanen är en viktig del av styrsystemet för utbildningen. Den är ett strategiskt och pedagogiskt verktyg som styr utbildningsanordnarens verksamhet och skolornas arbete. Läroplanen förenar skolornas verksamhet med kommunens övriga verksamhet som främjar de ungas välbefinnande och lärande. Läroplanen ger en gemensam grund och riktlinjer för det dagliga skolarbetet. Den lokala läroplanen ska främja undervisningens kvalitet, stärka utbildningens kontinuitet och skapa en god grund för övergången till följande utbildningsstadium.

De studerandes studieplaner och andra individuella planer ska utarbetas utgående från den allmänna läroplanen. Utbildningsanordnaren ansvarar också för att en läsårsplan utarbetas utgående från läroplanen. Enligt förordningen om grundläggande utbildning ska de studerande och deras vårdnadshavare informeras om centrala frågor som fastställs i läsårsplanen.¹⁵

7.2 Läroplanens utformning

Den lokala läroplanen ska fastställa hur påbyggnadsundervisningen ordnas och genomförs. I den lokala läroplanen ska de mål, riktlinjer och centrala innehåll för undervisningen och studerandevården samt övriga detaljer som gäller undervisningen som fastställs i grunderna för läroplanen kompletteras och prioriteras ur ett lokalt perspektiv. Utbildningsanordnaren ska vid utarbetandet av läroplanen beakta de studerandes behov, de lokala särdragen samt resultaten från intern utvärdering och utveckling. De skolvisa läsårsplanerna ska precisera hur läroplanen kommer att genomföras under det aktuella läsåret.

Läroplanen ska utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

- läroplanen för den grundläggande utbildningen
- gymnasiets läroplan och läroplanerna inom yrkesutbildningen
- eventuell läroplan för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning¹⁶
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen¹⁷
- plan för likabehandling enligt lagen om likabehandling¹⁸
- eventuell plan för hållbar utveckling samt övriga planer och beslut som utbildningsanordnaren fattat, i synnerhet angående utbildning, barn, ungdomar och familjer.

14 Lag om grundläggande utbildning 15 § 1 mom.

15 Förordning om grundläggande utbildning 9 §

16 Grunderna för läroplanen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning 1/011/2014 och 20/011/2014

17 Barnskyddslag (417/2007) 12 §, Lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 12 §

18 Lag om likabehandling (21/2004), 4 §

Utbildningsanordnaren ska godkänna läroplanen separat för undervisning på svenska, finska eller samiska samt vid behov för undervisning på något annat språk. Olika utbildningsanordnare kan komma överens om gränsöverskridande samarbete och om gemensamma regionala riktlinjer för läroplanerna.

Utbildningsanordnaren ska följa upp och utvärdera hur läroplanen genomförs och utveckla den.

Samarbete kring läroplanen och läsårsplanen bidrar till att öka de olika parternas kunskap om skolarbetet och deras vilja att engagera sig i gemensamma mål. Utbildningsanordnaren ska se till att personalen inom undervisningsväsendet, de studerande¹⁹ och vårdnadshavarna har möjlighet att delta i samarbetet och att läroplanen och läsårsplanen utarbetas och verkställs genom sektorsövergripande samarbete mellan olika grupper.

Också samarbete med aktörer utanför skolan berikar skolarbetet och knyter det till det omgivande samhället. Till de delar läroplanen berör studerandevård och samarbete mellan hem och skola förpliktar lagen om grundläggande utbildning utbildningsanordnaren att utarbeta läroplanen i samarbete med de myndigheter som sköter uppgifter inom den kommunala social- och hälsovården²⁰. Också samarbete med andra förvaltningar och organisationer behövs, för att man ska kunna stödja varje studerandes studier och välbefinnande på bästa möjliga sätt.

7.3 Läroplanens innehåll

Den lokala läroplanen för påbyggnadsundervisningen ska utarbetas så att den fastställer, styr och beskriver både undervisningen och skolarbetet. Utbildningsanordnaren kan också besluta att en del av de frågor som beskrivs i detta kapitel ska beskrivas i den skolspecifika läroplanen eller i den läsårsplan som bygger på läroplanen.

Utbildningsanordnaren beslutar om läroplanens struktur, språk och utformning och på vilket sätt den utarbetas. Frågor som ska beskrivas i läroplanen

- om den läroplan som utarbetas ska vara gemensam för skolorna, helt eller delvis skolspecifik, regional eller om man har en annan lösning
- för vilka undervisningsspråk läroplanen utarbetas och godkänns (svenska, finska, samiska och vid behov för något annat undervisningsspråk)
- läroplanens struktur, i vilken ordning frågorna behandlas och i vilken form läroplanen publiceras
- hur personalen och de studerande och deras vårdnadshavare är delaktiga när läroplanen utarbetas, utvärderas och utvecklas
- hur samarbetet med den grundläggande utbildningen och andra samarbetspartner som är viktiga med tanke på anordnandet av undervisning ordnas då läroplanen utarbetas
- vilka andra aktörer som deltar då läroplanen utarbetas och förverkligas och hur samarbetet ordnas
- hur lokala särdrag och behov, information från utvärderingar och utvecklingsarbete, mål för utveckling samt övriga lokala planer beaktas i då läroplanen utarbetas.

19 Lag om grundläggande utbildning 47 a § 1 mom. (1267/2013)

20 Lag om grundläggande utbildning 15 § 2 mom. (477/2003)

Följande frågor ska avgöras på lokal nivå och beskrivas i läroplanen

- hur samarbetet med social- och hälsovårdsmyndigheterna ordnas när man gör upp de avsnitt som behandlar studerandevård och samarbete mellan hem och skola
- hur man följer upp att läroplanen genomförs, hur påbyggnadsundervisningen och dess läroplan utvärderas och utvecklas
- vilka de planer och program är som kompletterar läroplanen (till exempel program för hållbar utveckling, kulturfostran, informationsstrategi) och som man i den lokala läroplanen förbinder sig att förverkliga.

Följande frågor gällande undervisningen ska avgöras på lokal nivå och beskrivas i läroplanen

- hur påbyggnadsundervisningen ordnas
- grunderna och praxis för antagningen av studerande
- vilka de eventuella lokala prioriteringarna är med tanke på påbyggnadsundervisningens uppdrag
- eventuella lokala aspekter som kompletterar de riksomfattande målen för påbyggnadsundervisningen och hur målen återspeglas i undervisningen och skolarbetet
- eventuella lokala aspekter som kompletterar påbyggnadsundervisningens värdegrund och syn på lärande och hur värdegrunden och synen på lärande återspeglas i undervisningen och skolarbetet
- tyngdpunkterna i utvecklandet av verksamhetskulturen och genom vilka åtgärder och med hurdant samarbete verksamheten utvecklas
- målen för samarbetet mellan hem och skola och hur samarbetet ordnas
- målen för de studerandes delaktighet och hur de studerande i praktiken ges möjlighet att delta
- eventuella lokala prioriteringar beträffande den mångsidiga kompetens som fastställs i grunderna för läroplanen samt genom vilka åtgärder utvecklingen av mångsidig kompetens stöds och följs upp
- målen och det centrala innehållet i de studier som erbjuds
- mål för valet och utvecklandet av lärmiljöer och arbetssätt samt strategier för att nå målen
- rutinerna för utarbetandet av studieplan för den studerande, planens struktur och innehåll
- förfaringssätten för att utreda den studerandes utgångsläge, dokumentera uppgifterna och följa upp den studerandes studier och framsteg
- vilka möjligheter den studerande har att genomföra andra studier och hur studierna genomförs (gymnasiestudier, yrkesstudier; vid andra läroanstalter, i arbetslivet, i en organisation eller ett samfund)
- hur samarbetet med andra läroanstalter, olika förvaltningsområden, arbetslivsrepresentanter och eventuella andra samarbetspartner i anslutning till undervisningen genomförs
- målen för studiehandledning och hur studiehandledningen ordnas
- hur särskilda frågor i anslutning till språk och kultur beaktas i undervisningen
- metoder och praxis gällande bedömning och respons samt betyg och betygsanteckningar; hur de studerande och vårdnadshavarna informeras om bedömningen
- ska verbal bedömning eller sifferbedömning användas i de läroämnena som inte är gemensamma eller valfria studier.

Fostringsamtal och disciplinära åtgärder i den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ansvarar för att en plan för fostrande samtal och disciplinära åtgärder utarbetas. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en separat plan. I det fallet ska den omnämnas i läroplanen.

I planen ska fastställas och beskrivas

- i vilka fall fostrande samtal används och hur samtalen genomförs i praktiken
- vilka lagstadgade förfaringssätt som används vid förseelser, fusk och störande beteende, ansvars- och arbetsfördelning samt metoder för samråd och dokumentering
- hur man vid användningen av disciplinära åtgärder garanterar att förvaltningens allmänna rättsskyddsprinciper iaktas
- hur man ser till att personalen instrueras och har den kompetens som behövs för att utöva disciplinära befogenheter
- hur olika parter informeras om planen, ordningsreglerna och de lagstadgade disciplinära åtgärderna
- med vilka metoder man följer upp planen och utvärderar genomförandet och effekten av åtgärderna.

Stöd för lärande och skolgång i den lokala läroplanen

Om den utbildningsanordnare som ordnar påbyggnadsundervisning också ordnar grundläggande utbildning följer man läroplanen för den grundläggande utbildningen när det gäller centrala riktlinjer för hur man ordnar stöd för lärande och skolgång och övriga frågor som avgörs lokalt.

Om den utbildningsanordnare som ordnar påbyggnadsutbildning inte har tillstånd att ordna grundläggande utbildning ska man besluta om och i påbyggnadsundervisningens läroplan beskriva de centrala riktlinjer som föreskrivs i kapitel 7 i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Dessutom ska följande frågor avgöras och beskrivas i läroplanen

- hur stödet för lärande och skolgång ordnas i praktiken
- samarbete, ansvar och arbetsfördelning när man ordnar intensifierat och särskilt stöd och när man gör upp de pedagogiska dokument som hör samman med stödet
- tillvägagångssätt och befogenheter när man inleder intensifierat stöd och avslutar särskilt stöd
- hur de stödformer som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning ordnas i praktiken.

Studerandevården i den lokala läroplanen

Till läroplanen bifogas den lokala planen för anordnande av studerandevård som uppgjorts utgående från Utbildningsstyrelsens föreskrift 17/011/2014. Utbildningsanordnaren ansvarar för att det för läroanstalten utarbetas en studerandevårdsplan enligt vad som förutsätts i elev- och studerandevårdslagen där man beskriver hur studerandevården förverkligas, utvärderas och utvecklas. Planen ska granskas inom ett år efter att den kommunala välfärdsplanen för barn och unga har granskats.

Om den utbildningsanordnare som ordnar påbyggnadsundervisningen också ordnar grundläggande utbildning följer man läroplanen för den grundläggande utbildningen när det gäller lokala riktlinjer för studerandevården.

Om den utbildningsanordnare som ordnar påbyggnadsutbildning inte har tillstånd att ordna grundläggande utbildning ska man i påbyggnadsundervisningens läroplan beskriva de centrala riktlinjer som föreskrivs i kapitel 8 i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (gäller även studerandevårdsplan för läroanstalten).

Online
ISBN 978-952-13-6006-0
ISSN 1798-8985

Grunderna för påbyggnadsundervisningens läroplan är en av Utbildningsstyrelsen utfärdad föreskrift, enligt vilken de lokala läroplanerna utarbetas. Grunderna för läroplanen fungerar som ett gemensamt underlag för de lokala läroplanerna och bidrar på det viset till att uppnå en likvärdig undervisning och lika rättigheter för eleverna i hela landet. Grunderna stödjer och styr ordnandet och genomförandet av undervisningen.

Grunderna för påbyggnadsundervisningens läroplan innehåller riktlinjer om utgångspunkterna för undervisningen samt målen för och det centrala innehållet i undervisningen. I grunderna behandlas också utvecklandet av verksamhetskulturen, genomförandet av undervisningen, stöd för den studerandes lärande och välbefinnande samt bedömningen av lärande. För att stödja utbildningsanordnarna innehåller grunderna hänvisningar till de lagar som styr undervisningen samt anvisningar om den lokala läroplanen.

En lokal läroplan som görs upp utgående från dessa grunder ska tas i bruk senast den 1 augusti 2016.